

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕШКОДИ У ЗДІЙСНЕННІ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Федотов Р. С. romafedotov0401@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Процеси, що супроводжують динамічний соціально-економічний розвиток суспільства, вимагають постійного удосконалення механізмів управління. Особливо це стосується таких сфер, як соціальне управління, політичне лідерство, народовладдя та утвердження правової держави. Важливою складовою управлінської системи також є контроль.

Термін «контроль» у французькій мові означає перевірку або спостереження з метою перевірки. Він походить від латинського слова «contra», що означає «протиція» або «протилежність», та слова «tole», яке вказує на міру участі, значення або вплив. У такому контексті поняття «контроль» варто розглядати не лише як перевірку чи нагляд, а й як активну протидію небажаним явищам. Тобто, контроль — це механізм спостереження і перевірки, спрямований на виявлення, попередження та припинення порушень або протиправної діяльності.

Громадський контроль є важливим механізмом забезпечення прозорості та підзвітності органів влади, проте його реалізація стикається з низкою викликів. У даних тезах розглянуто основні перешкоди у здійсненні громадського контролю, проаналізовано їхні причини та можливі шляхи подолання.

Громадський контроль сприяє демократизації суспільства, проте ефективність цього процесу залежить від багатьох факторів, зокрема від правових умов, активності громадян та рівня відкритості влади.

Серед основних викликів та перешкод при здійсненні громадського контролю можна виділити:

1. Недосконалість законодавчого регулювання

- В Україні досі відсутні чітко сформульовані правові механізми, які б забезпечували системну реалізацію громадського контролю. Законодавство містить загальні положення, однак не визначає конкретні інструменти участі громадян у процесі контролю за владою.

- Низький рівень правової обізнаності населення призводить до того, що громадяни часто не знають про свої права або не розуміють, як їх реалізувати. Багато громадян не знають про можливість подати запит на публічну інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», що суттєво обмежує їх участь у процесах контролю.

2. Закритість державних органів

- Доступ до інформації, яка має бути відкритою, на практиці часто ускладнений: посадові особи ігнорують запити, затягують з відповідями або надають формальні відписки.

- Іноді влада відкрито або опосередковано протидіє громадським ініціативам, зокрема шляхом бюрократизації процесів, тиску на активістів або ігнорування результатів громадського моніторингу. У деяких громадах громадські ради при органах місцевого самоврядування існують лише формально — реальні пропозиції громадськості не враховуються під час прийняття рішень.

3. Пасивність громадянського суспільства

- Значна частина населення не бере участі у процесах громадського контролю через відчуття безсилля або через брак знань.

- Недовіра до органів влади, сформована через багаторічну практику непрозорого управління, знижує мотивацію до участі у контролюючих ініціативах. Навіть у містах, де проводяться громадські слухання, явка часто становить менш ніж 5% мешканців, що свідчить про низький рівень громадянської активності.

4. Ресурсні обмеження громадських організацій

- Більшість громадських організацій не мають стабільного фінансування, що обмежує їхню спроможність здійснювати якісний громадський контроль.

- Часто бракує кваліфікованих кадрів, здатних проводити аналітику, юридичну експертизу або аудит дій органів влади. Невелика громадська організація може ініціювати моніторинг державних закупівель, але через нестачу ресурсів не здатна довести справу до судового захисту в разі виявлення порушень.

Основними шляхами подолання перешкод є:

- удосконалення законодавчої бази – необхідно ухвалити спеціальний закон про громадський контроль, який би деталізував механізми участі громадян та ОГС у процесах контролю, встановив гарантії їх захисту та передбачив відповідальність за перешкоджання контролю.

- підвищення рівня прозорості діяльності державних органів - влада має забезпечити відкритий доступ до інформації у форматі відкритих даних, дотримуватися принципів підзвітності та регулярної комунікації з громадськістю. Портал «Є-data» є позитивним прикладом прозорості, що дозволяє здійснювати контроль за використанням бюджетних коштів.

- активізація громадянського суспільства через освіту – потрібні системні просвітницькі кампанії, курси з громадянської освіти, тренінги для активістів та молоді, які б формували культуру участі в демократичному управлінні. Наприклад, програми «Школа громадянської дії» або ініціативи U-Report залучають молодь до діалогу з владою та розвивають навички критичного мислення.

- залучення міжнародного досвіду та ресурсної підтримки – співпраця з міжнародними партнерами (USAID, ЄС, ПРООН тощо) дозволяє впроваджувати сучасні методики громадського моніторингу, посилювати інституційну спроможність ОГС та отримувати фінансування для реалізації важливих ініціатив.

Отже, ефективний громадський контроль можливий лише за умови активної взаємодії між державою та суспільством. Подолання існуючих перешкод сприятиме формуванню відповідальної влади та розвитку демократичних принципів у країні.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про громадські об'єднання".
2. Закон України "Про доступ до публічної інформації".
3. Єфіменко Л. Вплив інститутів влади на розвиток КСВ в умовах глобалізації. *Соціально-відповідальне суспільство: український та європейський контекст розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь, 2021. С. 296–298.
4. Ковальський М. Р., Ортіна Г. В., Єфіменко Л. М. Концепція публічного управління територіальним розвитком. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 6. <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/75/76> (дата звернення 17.04.2025).

Науковий керівник: Єфіменко Л. М., к.н.з держ.упр., доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ціль сталого розвитку №8: Гідна праця та економічне зростання

Фіріч А. Г. anastasiyfirich59@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Актуальність обумовлена нинішніми викликами та можливими перешкодами у двох складних сферах - управлінні та трудових відносинах. Питання правильної оптимізації оплати праці і запровадження чітких інструментів мотивації є одними з провідних аспектів